

สัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน*

The Right View for Solving Social Problems in Contemporary Society

พระมหาพรชัย อนุกรมโก และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ

Phramaha Pornchai Chandhadhammo and Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: krapom5942@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้ เป็นการศึกษาสัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่ทิฐิสูงสุดประการหนึ่ง เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและสังคม ในเมื่อทิฐิชนิดใดได้รับการยอมรับและเป็นหลักของการดำเนินชีวิตในสังคม ตลอดถึงเป็นกรอบกำหนดแนวทางให้แก่คนในสังคมเป็นกำลังส่งเสริมให้ชีวิตและสังคมให้ดำเนินไปภายใต้กรอบแห่งทิฐินั้น ด้วยเหตุนี้ก่อนเข้าสู่การพัฒนาชีวิตตามหลักทางสายกลางพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงเน้นให้มีการสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นก่อนด้วยอาศัยเหตุ 2 ประการ ได้แก่ เหตุภายนอก คือ การคบหาสมาคมกับคนดีและการได้รับคำสั่งสอนที่ดีงามและเหตุภายใน คือ การคิดอย่างถูกต้องหรือคิดแบบโยนิโสมนสิการ สัมมาทิฐิจึงมีความสำคัญและสามารถเป็นตัวชี้้นำกำกับทิศทางการดำเนินชีวิตตั้งแต่ต้นจนจบ การพัฒนาชีวิตของคนในสังคมเป็นศูนย์กลางของความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา สัมมาทิฐิเป็นความที่กระบวนพัฒนาขั้นพื้นฐาน คือ เริ่มต้นด้วยความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมจนถึงการได้บรรลุมรรคผล ยิ่งไปกว่านั้นสัมมาทิฐิยังแสดงความสัมพันธ์กับองค์มรรคอื่นๆ ในการเกื้อหนุนกันและกันเป็นต้นเหตุให้การดำเนินชีวิตในทางสังคม คือ ศีล ด้านจิตใจ คือ สมาธิและปัญญาให้มีการพัฒนาไปด้วยกัน

คำสำคัญ: สัมมาทิฐิ; การแก้ปัญหา; สังคมปัจจุบัน

*ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2563; ตอรับตีพิมพ์: 10 มีนาคม 2563

Received: January 15, 2019; Revised: February 26, 2020; Accepted: March 10, 2020

Abstract

This article is a study of right view and the solution of contemporary social problems. Buddhism is one of the highest points. It is a factor in the change in lifestyle and society. When a type of tithe is accepted and is a principle of social life. As a result, before entering the life-centered development of Theravada Buddhism, the emphasis was on there are two main reasons for this: the external is the association with the good and the good teaching, and the inner is the thinking. Grilled accurate or reflective thinking style. As a matter of fact, it is very important to guide and direct the way of life from beginning to end. This is the beginning of the development of life in the society as the center of knowledge about the problem of life in Buddhism. During the training, Samatha will oversee the basic development process. It starts with the belief in the law of Kamma until the end. In addition, Samatha also expresses the relationship with other people in supporting one another as the cause of social life, namely, the mental precepts, concentration and wisdom.

Keywords: right view; problem solving; current society

1. บทนำ

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ฝึกฝนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง (view) คือ ความเห็น ความเข้าใจ ความใฝ่ฝันที่ยึดถือต่างๆ ของคนเรามีอิทธิพลและมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก บรรดากรรมบท 10 ประการ ทัฬหี ถูกจัดเข้าในฝ่ายมโนกรรม ซึ่งเป็นกรรมที่สำคัญและมีผลร้ายแรงที่สุดยิ่งกว่ากายกรรมและวจีกรรม เพราะส่งผลให้เกิดกายกรรมและวจีกรรมอยู่เบื้องหลัง สามารถนำชีวิตและสังคมของมนุษย์ชาติทั้งหมด ไปสู่ความเจริญงอกงามความหลุดพ้น หรือนำไปสู่ความเสื่อม ความพินาศก็ได้ โดยเฉพาะความเห็นนั้นเป็นมิจฉาทิฐิ จะมีผลร้ายต่อตนเอง

และผู้อื่นทั้งในชาตินี้และชาติหน้า (Mahachula longkornrajavidyalaya University, 1996)

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวโลกทุกยุคทุกสมัย เกิดจากความเข้าใจสภาวะธรรมผิดไปจากความเป็นจริง ซึ่งก่อให้เกิดความยึดถือผิดๆ เช่น ความยินดียินร้าย ความอยากมีอยากได้ การผูกอาฆาตพยาบาท การคิดเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความแตกแยกของสังคม ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง สงครามระหว่างประเทศ และปัญหาอื่นๆ มากมาย ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ มีสาเหตุมาจากแนวความคิดมิจฉาทิฐิเป็นประการสำคัญ เพราะเมื่อมีความเห็นผิด การพูดผิดหรือกระทำความผิดจะเกิดขึ้นตามมา เพราะฉะนั้น หลักธรรมที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ

เพื่อหักล้างแนวความคิดแบบมิจฉาทิฐิให้เปลี่ยนไปเป็นแนวความคิดที่ถูกต้องก็คือ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ นั่นเอง

2. ความสำคัญของสัมมาทิฐิ

ทิฐิ เป็นศัพท์วิชาการทางพุทธศาสนาที่ใช้ในความหมายและขอบเขตที่กว้างขวางมาก บางครั้งใช้ในความหมายกลางๆ เพื่อสื่อถึงระบบความคิดความเชื่อทั่วไป โดยไม่ได้ชี้ชัดลงไปว่าถูกหรือผิด ถ้าในกรณีที่ใช้กล่าวถึงทิฐินอกพุทธศาสนา เช่น ลัทธิครุฑทั้ง 6 และทิฐิ 62 ในที่นี้จะใช้หมายถึงความเห็นผิดเพียงอย่างเดียวหรือถ้ามาพร้อมกันเป็นชุดในฐานะเป็นกิเลสกลุ่มปัญญาธรรม (ธรรมเครื่องเน้นข้า) คือ ตัณหามานะและทิฐิในที่นี้จะหมายถึง ความเห็นผิดเหมือนกัน (English Dictionary, 1999 : 106) โดยเฉพาะความเห็นชนิดที่ยึดเอาอัตตาเป็นศูนย์กลางแต่ถ้าใช้ หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการปฏิบัติธรรม หรือใช้เป็นคุณสมบัติของพระอริยบุคคล เช่น คำว่า ทิฐิปปัตตะ (ผู้บรรลุสัมมาทิฐิ) เป็นต้น ในที่นี้จะหมายถึงเอาเฉพาะความเห็นที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว ทิฐิ จึงเป็นความเห็น ความเชื่อ ความคิดเห็นการแก่งความจริงและความเชื่อแบบสัทธันต์ (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2008 : 380) รวมถึงคำนิยามและท่าทีหรือทัศนคติ นอกจากนั้นหมายถึงความเชื่อถือลัทธิฤๅษีความเข้าใจตามแนวเหตุผลข้อที่เข้ากับความเห็นของตน หลักการที่เห็นสมข้อที่ถูกใจข้อที่เชิดชูเอาไว้ความใฝ่ฝันรวมถึงอุดมการณ์โลกทัศน์และชีวทัศน์ต่างๆ ตลอดจนทัศนคติพื้นฐานที่สืบเนื่องมาจากความเห็น ความ

เข้าใจและความใฝ่ฝันเหล่านั้น เป็นความเห็นที่แฝงไว้ด้วยยึดมั่นถือมั่น กล่าวคือ เมื่อผู้ใดได้รับการศึกษาหรือมีความรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่ง จนตกผลึกเป็นทิฐิของตนก็จะยึดถือเอาทิฐินั้นไว้เป็นมาตรฐานสำหรับตัดสินความคิดเห็นอย่างอื่น ทิฐิในภาษาบาลีใช้ทั้งในแง่ดีแง่ไม่ดีและแง่ที่เป็นกลางๆ อย่างไรก็ตามถ้าเทียบกันโดยสัดส่วนแล้วที่ใช้ในแง่ดีเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เช่น คำว่า “ทิฐิสัมปันโน” และ “ทิฐิปปัตโต” เป็นต้น ส่วนที่ใช้ในแง่ที่ไม่ดีหรือแง่ที่เป็นมิจฉาทิฐิจะมากกว่า (Bhuddhadasa Bhikkhu, 1975 : 49)

สัมมาทิฐิมีบทบาทสำคัญมากในการศึกษาหรือการพัฒนาชีวิต และสังคมกล่าวได้ว่า “คนเริ่มมีการศึกษาเมื่อเขามีสัมมาทิฐิ” (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2004 : 740) ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องความหมายของสัมมาทิฐิว่าเนื้อหาสาระสำคัญคือ อริยสัจ 4 รวมไปถึงชีวทัศน์โลกทัศน์และค่านิยมพื้นฐานที่ฝังามของสังคมทั้งหมด ดังนั้น สัมมาทิฐิจึงเป็นแหล่งรวมของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาชีวิตทั้งหมดนับตั้งแต่รู้ว่า อะไรคือปัญหาชีวิต อะไรคือสาเหตุของปัญหา อะไรคือเป้าหมายของชีวิต และอะไรคือวิถีทางจะไปสู่เป้าหมายนั้น ด้วยเหตุนี้ในกระบวนการพัฒนาชีวิตตามหลักพุทธศาสนาจึงได้ยกให้สัมมาทิฐิจึงเป็นตัวนำเป็นประจักษ์ประทีปส่องนำทาง (Narasu, 1969 : 141) ให้แก่บุคคลผู้เดินทางถ้าขาดสัมมาทิฐิก็เปรียบเหมือนคนเดินทางท่ามกลางความมืด โดยไม่รู้แม้กระทั่งว่าทางอยู่ที่ไหนจุดหมายปลายทางคืออะไร แน่แน่นอนว่าจะต้องสูญเสียเวลาในการหลงทางและการลองผิดลองถูกไปเรื่อยๆ

กล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาใช้คำ สัมมาทิฐิ ในความหมายและขอบเขตที่กว้างขวางมาก ครอบคลุมทั้งในแง่ความหมายที่เป็นกลางๆ โดยไม่ ชี้นำลงไปว่าเป็นความเห็นความเชื่อที่ถูกหรือผิด ทั้งในแง่ความเห็น ความเชื่อที่ถูกต้องหรือเป็น สัมมาทิฐิและในแง่ความเห็นความเชื่อที่ผิดหรือ เป็นมิฉะทิฐิ นอกจากนั้นเมื่อมองในแง่ที่ปรากฏ ผลออกมาเป็นวิถีชีวิตและวิถีสังคมของมนุษย์ ความหมายและความสำคัญของสัมมาทิฐิจะ ครอบคลุมไปถึงวัฒนธรรมประเพณีนามธรรมหรือ วัฒนธรรม ทางด้านจิตใจในสังคมมนุษย์ทั้งหมด เช่น วัฒนธรรมด้านความเชื่อค่านิยมทางสังคม ท่าที หรือทัศนคติชีวิต ทัศนโลกทัศน์และอุดมการณ์ เป็นต้น

3. สัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีทัศนะที่เชื่อว่า ความ เห็นชอบ ได้แก่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโลกและชีวิตที่ถูกต้องตามหลักแห่งความจริง ด้วยอาศัยศรัทธาเป็นเครื่องเชื่อมโยง หรือชักนำ โดยแบ่งสัมมาทิฐิได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) โลกียะ สัมมาทิฐิ เฉพาะอย่างยิ่งเกิดจากการหล่อหลอม กล่อมเกล้าของสังคม เช่นการอบรมสั่งสอนทาง ศีลธรรม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับ คุณค่า เช่น ชั่ว ดี ถูก ผิด อะไรดีกว่า อะไรเลวกว่า ควรจะเป็น ไม่ควรจะเป็น เป็นต้น ตลอดจนหลัก ความเชื่อ หลักความเห็นต่างๆ ที่จะรักษาคุณค่าที่ ดึงามถูกต้องไว้ เพราะเหตุที่เกิดจากการหล่อหลอม ของสังคมมีการถ่ายทอดจากภักขณมิตรจึงมี ลักษณะเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ มาตรฐาน ความ

เชื่อนิตที่มนุษย์ปรุงแต่งขึ้น สร้างสรรค์หรือบัญญัติ วางกันขึ้นเป็นของซ้อนเข้ามาหรือต่างจากกฎธรรมดา ของธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีลักษณะของความเป็น โลภียะ คือมีรายละเอียดข้อปลีกย่อยผิดแปลก แตกต่างกันไปตามกาลเทศะ เปลี่ยนแปลงได้ ตามอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและความเป็นไป ของสังคม แต่มีหลักกลางสำหรับวัดความเป็นสัมมา ทิฐิ คือความสอดคล้องกับหลักกรรม เพราะหลัก กรรมเป็นกฎธรรมดา หรือหลักความจริงที่รองรับ ความเป็นไปแห่งพฤติกรรมทั้งหมดของมนุษย์ โดยนัยนี้ โลกียสัมมาทิฐิจึงมีกฎธรรมชาติดังรับ อยู่หรือสอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ นอกจากนี้อาจวัดความเป็นโลกียสัมมาทิฐิด้วยวิธี อย่างอื่นอีก ได้แก่ ทิฐิชนิดที่เกื้อกูลเป็นไปเพื่อ ประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคม (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2004 : 737) และ 2) โลกุตตรสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบระดับโลกุตระ เกิดจากโยนิโสมนสิการ คือ เหนือโลก ไม่ขึ้นต่อโลก ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตถูก ต้องตามความเป็นจริงหรือรู้เข้าใจธรรมชาติเป็น อิสระจากการหล่อหลอมของสังคม ไม่ขึ้นต่อ อิทธิพลสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นการ เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแท้ๆ สัมมาทิฐิประเภท โลกุตระนี้ ไม่ขึ้นต่อกาล ไม่จำกัดสมัยเป็นธรรมที่มี ผลลึกซึ้งกว่าโลกียสัมมาทิฐิมาก สามารถทำให้ เปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพอย่างที่เรียกว่า ถอนราก ถอนโคน โลกุตตรสัมมาทิฐิประเภทนี้เท่านั้น จึงกำจัดกิเลสได้ อันเป็นผลให้โลกมีความสงบ มีความร่มเย็น ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างชัดเจนและ ทำให้โลกียสัมมาทิฐิ มีความสอดคล้องกับโลกุตตร

สัมมาทิฐิ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยที่คอยเกื้อหนุน และเป็นรากฐานที่สำคัญให้แก่โลกุตตรสัมมาทิฐิ อีกด้วย เพราะสัมมาทิฐิมีบทบาทในการชี้นำ ขับเคลื่อนกำหนดทิศทางการพัฒนาดำรงชีวิตของ มนุษย์เริ่มตั้งแต่ต้นจนจบ โดยจุดเริ่มต้นสัมมาทิฐิ จะเป็นศูนย์รวมของความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ขั้นตอนการดำรงชีวิต การแก้ไขปัญหาชีวิต และนำไปสู่การพัฒนา ก้าวเข้าสู่แนวทางอริยมรรคต่อไป มีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันทั้งทางด้าน สังคม จิตใจ และปัญญา นำมาซึ่งการตัดหรือละกิเลส สังโยชน์ ให้หมดสิ้นไป แล้วนำไปสู่ความหลุดพ้นในที่สุด ด้วยเหตุที่โลกียสัมมาทิฐิเกี่ยวเนื่องด้วยหลักศีลธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่สามารถสร้างความสงบ แก้ปัญหาให้สังคมได้จริงเมื่อได้ปฏิบัติตาม เช่น การเกิดอาชญากรรมที่เป็นส่วนทำให้สังคม ไร้สันติสุข

4. สัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของสังคมไทย ในปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาเชื่อว่า สัมมาทิฐิคือ ความเห็นที่ถูกต้องทำให้เกิดการรู้จักคิดเป็นพื้นฐาน ที่สำคัญที่ช่วยนำพฤติกรรมจะทำให้การปฏิบัติ ดำเนินไปอย่างถูกต้องพอดีและเป็นการกระทำ อย่างมีเป้าหมายที่เกื้อกูลประโยชน์ ตนเองก็ได้ ความเข้าใจ มีความมั่นใจเป็นกุศล โปร่งผ่องใส เช่น การสนทนาที่มีแต่คำพูดที่เป็นประโยชน์ถูกต้องไม่มีการกล่าวคำหยาบ ว่าร้ายแก่ใคร นอกจากคำนึงถึง คุณค่าเพื่อชีวิต คือ ความถูกต้อง การไม่พูดเบียดเบียน ทำร้ายใคร โยนิสมนสิการยังช่วยให้คำนึงในทาง เกื้อกูลผู้อื่นและแก่สังคมอีกด้วย เช่น การใช้คำ

สุภาพ อ่อนหวาน ปราปรณาดี เรียบร้อย เพื่อให้เกิด ความดีงามสามัคคีในหมู่ชุมชน หรือของสังคมการ พุดจาเช่นนี้ เพื่อรักษาจิตใจของคนอื่นให้เป็นกุศล ไม่เศร้าหมอง ชุ่นมัว เพื่อเสริมบรรยากาศให้คนอื่น ๆ มีจิตใจผ่องใส โนมน้อมไปในความดีงาม แต่ถ้าคิด ขึ้นมาว่า จะเอาชนะะ อยากให้แตกแยก ยุ่งไปใน ทางผิด ยกตนข่มท่าน ดูถูกดูแคลน ให้ร้ายป้ายสี ใครจะว่าอย่างไรก็ช่าง ก็จะเป็นอกุศลธรรม เข้าครอบงำจิตใจ จิตก็ปิดล้อมตัวเองให้คับแคบ ไม่ผ่องใส และพฤติกรรมในการพูด การสนทนา ก็พร้อมจะวิปริตออกไปจากความถูกต้องพอดี จากที่ได้วิเคราะห์มานี้ มีความสำคัญถึงขั้นหลักการ ซึ่งควรจะเน้นไว้ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง มรรคกับไตรสิกขา เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็น ปัจจัยกันระหว่างศีลกับสัมมาทิฐิ คือ การได้ฝึก อบรมศีล เพื่อเป็นพื้นฐานที่แน่นในระเบียบวินัย ฝึกคน ปฏิบัติให้เกิดความเคยชินเป็นนิสัยพร้อมกับ สร้างเสริมศรัทธาโดยให้กัลยาณมิตร เช่น ครูแนะนำ ชักจูงให้เห็นว่าการประพฤติดีมีระเบียบวินัยเช่นนั้น มีประโยชน์มีคุณค่าอย่างไร ความซาบซึ้งในคุณค่า ของความประพฤติดีงาม ความรักวินัย ความใฝ่ นิยมศีลก็เกิดขึ้นได้ การเห็นคุณค่าใฝ่ นิยมที่จะทำ อย่างนั้นแล้ว ก็เข้าสู่ขั้นเป็นสัมมาทิฐิ แม้ว่าจะเป็น สัมมาทิฐิอย่างอ่อนและไม่สู่ปลดปล่อยมั่นคงนัก เพราะอาจกลายเป็นการปฏิบัติด้วยความยึดมั่น งามงายได้ก็ตาม (Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto), 2004 : 742)

แนวทางสัมมาทิฐิกับการแก้ปัญหาของ สังคมไทยในปัจจุบัน จึงควรจะต้องอยู่ที่การเร่งให้คน ในสังคมศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง

สัมมาทิฐิเข้าใจหลักการปฏิบัติ สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยใช้คำอธิบายเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สร้างศรัทธาในคุณพระรัตนตรัย และพุทธศาสนสุภาษิต ในการบริหารจัดการและเจริญปัญญา เพราะคนมีสัมมาทิฐิ หรือความเห็นที่ถูกต้องความเป็นปกติ คือคนที่มีศีลธรรม คือไม่ทำในสิ่งที่คนชั่วทำกัน คนที่ทำอะไรไม่ดีเรียกว่าคนไม่ปกติ เรียกว่า คนชั่ว คนบ้า คนฉ้อฉล เป็นต้น คนที่มีศีล คือคนปกติ เพราะปกติของคนคือไม่ฆ่า ไม่ทำลาย ไม่แย่ง ไม่ชิง ไม่โกหก ไม่หลอกลวง ไม่ลักไมโกง ไม่ยกยอก ไม่คดโกง ไม่โลภ คนไม่ปกติ คือคนที่ทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม ซึ่งปกติของคนมี 5 ประการดังนี้

1. ปกติของคนจะต้องไม่ฆ่า ไม่ทำลาย ไม่กัด ถ้าวันไหนมีการฆ่า มีการทำลาย แสดงว่าผิดปกติของคน แต่ไปเข้าข่ายปกติของสัตว์ เช่น เสือ หมี สุนัข เป็นต้น ซึ่งมีปกติชอบทำร้าย ทำลายกัน ดังนั้นคนปกติต้องไม่ฆ่าไม่ทำลายไม่ทะเลาะ ถ้าผิดปกติ เรียกว่าอัมธพาล

2. ปกติของคน ไม่แย่งชิง ไม่ลัก ไม่ขโมย ไม่ฉ้อ ไม่โกง ไม่ยกยอก ถ้าวันไหนมีการแย่งชิง ขโมยกัน เป็นต้น ก็เข้าข่ายปกติของสัตว์ เช่น สุนัข กัดกันเวลาอาหาร ดังนั้น คนปกติต้องไม่ลัก ไม่ยกยอก ไม่คดโกง ไม่คอร์ปชั่น ถ้าลักลัก ยกยอก คอร์ปชั่น เรียกว่า โจร หรือขโมย

3. ปกติคนรู้จักห้ามใจตนเอง พอใจ เฉพาะคู่ครองของตน แต่สัตว์ไม่รู้จักหักห้ามใจตนเอง เวลาผสมพันธุ์ก็มีการต่อสู้แย่งตัวเมียหรือผสมพันธุ์กันไม่เลือก ดังนั้นคนปกติต้องรู้จักหักห้ามใจตนเองในเรื่องคู่ครอง หรือในเรื่องเพศสัมพันธ์ ถ้าผิดปกติ เรียกว่า คนบ้ากาม คนเจ้าชู้ คนแพศยา

4. ปกติคนจะพูดจาตรงไปตรงมามีความจริงใจแก่กัน ไม่โกหกหลอกลวงกันทำให้เกิดความไว้วางใจกัน แต่ปกติของสัตว์ไม่อาจไว้วางใจกันได้ พร้อมจะทำลายกันได้ทุกเมื่อเป็นอันตรายต่อกัน ดังนั้นคนปกติต้องมีความซื่อสัตย์ต่อคำพูดต้องจริงใจกัน ไม่โกหกหลอกลวงกัน

5. ปกติคนมีสติสัมปชัญญะ รู้จักกินสิ่งที่ควรกิน พูดในสิ่งที่ควรพูด รู้จักในกำลังซึ่งมีอยู่ในตัวเอง ในการทำความดี มีกตัญญูกตเวที ใช้กำลังในทางความคิดในทางที่ถูกต้อง

พฤติกรรมจะทำให้การปฏิบัติดำเนินไปอย่างถูกต้องพอดี (โยนิโสมนสิการ) เป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่เกื้อกูลประโยชน์ ตนเองก็ได้ความเข้าใจ มีความมั่นใจเป็นกุศล โปร่งผ่องใส เช่นการสนทนาที่มีแต่คำพูดที่เป็นประโยชน์ถูกต้อง ไม่มีการกล่าวตำหนิ ว่าร้ายแก่ใคร นอกจากคำนึงถึงคุณค่าเพื่อชีวิต คือ ความถูกต้อง การไม่พูดเบียดเบียนทำร้ายใคร เป็นต้นแล้ว โยนิโสมนสิการยังช่วยให้คำนึงในทางเกื้อกูล ผู้อื่นและแก่สังคมอีกด้วย เช่น การใช้คำสุภาพ อ่อนหวาน ปราศจากติเรียดร้าย เพื่อให้เกิดความดีงามสามัคคีในหมู่ชุมชนหรือของสังคม การพูดจาเช่นนี้ เพื่อรักษาจิตใจของคนอื่นให้เป็นกุศล ไม่เศร้าหมอง ขุ่นมัว เพื่อเสริมบรรยากาศให้คนอื่น ๆ มีจิตใจผ่องใส โนมน้อมไปในความดีงาม แต่ถ้าคิดขึ้นมาว่าจะเอาชนะ อยากให้แตกแยก ยุ่งไปในทางผิด ยกตนข่มท่าน ดูถูกดูแคลน ให้ร้ายป้ายสี ใครจะว่าอย่างไรก็ช่าง ดังนี้ เป็นต้น ก็จะกลายเป็น อโยนิโสมนสิการ อกุศลธรรมก็เข้าครอบงำจิตใจ จิตก็ปิดล้อมตัวเองให้คับแคบ ไม่ผ่องใส และพฤติกรรมในการพูด

การสนทนาพร้อมจะวิปริตออกไปจากความถูกต้องพอดี จากที่ได้วิเคราะห์มานี้ มีความสำคัญถึงขั้นหลักการ ซึ่งควรจะเน้นไว้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมรรคกับไตรสิกขา เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็นปัจจัยกันระหว่างศีลกับสัมมาทิฐิ คือ การได้ฝึกอบรมศีล เพื่อเป็นพื้นฐาน ที่เน้นในระเบียบวินัยฝึกคน ปฏิบัติให้เกิดความเคยชินเป็นนิสัย พร้อมกับการสร้างเสริมศรัทธาโดยให้กัลยาณมิตร เช่น ครูแนะนำ ชักจูงให้เห็นว่าการประพฤติดีมีระเบียบวินัยเช่นนั้นมิประโยชน์ มีคุณค่าอย่างไร ความซาบซึ้งในคุณค่าของความประพฤติดีงาม ความรักวินัย ความใฝ่นิยมศีลก็เกิดขึ้นได้ การเห็นคุณค่าใฝ่นิยมที่จะทำอย่างนั้นแล้ว ก็เข้าสู่ขั้นเป็นสัมมาทิฐิ แม้ว่าจะเป็นสัมมาทิฐิอย่างอ่อนและไม่สุปถอภัยมันคงยาก เพราะอาจกลายเป็นการปฏิบัติด้วยความยึดมั่นมงายได้ก็ตาม

การได้อบรมศีลที่ใช้การคิดพิจารณา (โยนิโสมนสิการ) กำกับ เป็นวิธีที่เน้นความเข้าใจในความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติทุกอย่าง ใช้โยนิโสมนสิการนำและคุมพฤติกรรม โดยให้กัลยาณมิตร เช่น ครูช่วยได้โดยแนะแนวความคิดให้เห็นช่องทางพิจารณาและเข้าใจความหมายของพฤติกรรมนั้นๆ ไว้ก่อน เมื่อถึงเวลาปฏิบัติ ผู้ปฏิบัตินั้นจะต้องทำใจพิจารณาเองทุกคราวทุกกรณีไป กล่าวคือ ภายนอกเริ่มต้นด้วยการฝึกขั้นศีลแต่ภายในต้องใช้โยนิโสมนสิการสร้างปัญญาให้เกิดสัมมาทิฐิพร้อมกันไปแต่แรกเริ่มเรื่อยไป เป็นการฝึกที่ประณีตขึ้นกว่าวิธีแรก สามารถป้องกันผลเสียคือการเกิดอกุศลธรรมที่จะเข้าแฝงซ้อนการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจด้วยปัญญา ทำให้เกิด

ความเข้าใจเป็นสัมมาทิฐิเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อยไปพร้อมกับการฝึกศีลและปิดช่องทางที่จะกลายเป็นการประพฤติปฏิบัติศีลด้วยความมงาย เพราะเมื่อมนุษย์มีระเบียบเพื่อความอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมต้องมีวินัย และให้บุคคลมีศีลที่จะประพฤติตามวินัยของสังคมอย่างที่เรียกว่าอยู่ด้วยปัญญา ผู้นั้นมีระเบียบวินัยพร้อมในตัวแล้ว และยิ่งไปกว่านั้นก็คือเขาพร้อมปฏิบัติตามระเบียบวินัยอะไรก็ได้ที่มองเห็นว่าเป็นไปเพื่อความดีงามเป็นประโยชน์ของมนุษย์ กล่าวคือ ศีลจะต้องประกอบด้วย สัมมาทิฐิ กำหนดวางและปฏิบัติ ด้วยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง อยากรู้ก็ตามสังคมแม้มีรูปร่างชัดเจนตายตัวแล้วก็มีใช้จะเป็นฝ่าย ประชงประคองหลอหลอมบุคคลฝ่ายเดียวเสมอไป โดยในชั้นโลกุตตรสัมมาทิฐิ ถ้าบุคคลใช้โยนิโสมนสิการก็สามารถหลุดพ้นจากอำนาจปรุงแต่งของสังคมได้ โยนิโสมนสิการนั้นทำให้บุคคลก้าวข้ามหรือมองทะลุเลยสังคมไปถึงความจริงอันไม่จำกัดกาลของธรรมชาติที่อยู่เบื้องหลังสังคมอีกชั้นหนึ่ง เมื่อมีโยนิโสมนสิการแล้วบุคคลก็สามารถหลุดพ้นจากอำนาจปรุงแต่งของสังคมด้วย สามารถบรรลุความดีงาม ความสุข ความสงบ ที่สูงขึ้นไปอีกด้วย และสามารถย้อนกลับมาทำหน้าที่ปรุงแต่งสังคมได้อย่างมีสติ

ดังนั้น หลักธรรมที่นำมาเป็นองค์ประกอบหลักสัมมาทิฐิที่ช่วยแก้ไขปัญหของสังคมคือหลักศีล 5 ซึ่งสาระสำคัญคือ เนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมให้กับสังคม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่ควรและไม่ควรปฏิบัติที่จะนำมาพัฒนาลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพทั้งทางกาย วาจา ใจของบุคคลในสังคม ให้มีลักษณะอันดีงาม

ตามกฎ กติกา ระเบียบ ของสังคมเพื่อการ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข จนสามารถนำศีล 5 ไปใช้ในการแก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้ในที่สุดอันจะช่วยสร้างให้สังคมมีความสงบ เรียบร้อย มีสันติมีความสงบเกิดขึ้น ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติสุขในเบื้องต้นคือหลักศีล 5 อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมการควบคุมทางสังคมในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย ถือว่าเป็นกระบวนการควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพที่สุด รวมไปถึงจารีตประเพณีไทย วัฒนธรรมไทย ระบบความเชื่อ การอบรมสั่งสอนและการขัดเกลา เป็นต้น มนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม เป็นสัตว์ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน เช่น ตั้งแต่วัยทารก มนุษย์ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ เพื่อความอยู่รอดเมื่อเติบโตใหญ่จากวัยเด็กสู่วัย ผู้ใหญ่ และเข้าไปรวมกันเป็นกลุ่ม ก็มีการพึ่งพาอาศัยกันภายในกลุ่ม ซึ่งในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จึงต้องมีข้อตกลง การกระทำระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. การสร้างปัจจัยแห่งการศึกษาหรือสัมมาทิฐิ ได้แก่ การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ความเคารพ ความสุภาพอ่อนน้อม ความกตัญญู ความเป็นผู้ว่าง่าย การเห็นสมณะ การฟังธรรม และสนทนาธรรมตามกาล เป็นต้น

2. การดำเนินชีวิตเพื่อความดีงามระดับโลกียสัมมาทิฐิ ได้แก่ การให้ทาน การเลี้ยงดู มารดาบิดา การสงเคราะห์บุตรและภรรยา การ

ประกอบกิจการงานที่ไม่มีโทษ และการงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา เป็นต้น

3. การพัฒนาชีวิต เพื่อความดีงามระดับโลกุตตรสัมมาทิฐิ ได้แก่ การทำความเพียรเพื่อเผากิเลส (ตบะ) การประพฤติพรหมจรรย์ (อริยมรรค) การเห็นแจ้งอริยสัจ 4 และการกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

4. สภาวะทางจิตของผู้เข้าถึงความหลุดพ้น ได้แก่ ความเป็นผู้มีจิตใจไม่หวั่นไหว ขึ้นๆ ลงๆ ตามกระแสแห่งโลกธรรม เป็นภาวะจิตชุ่มชื้น เบิกบาน ไม่แห้งผาก หรือไม่เศร้าโศก ปราศจากอูลี และเป็นจิตที่เกษม

บทบาทของสัมมาทิฐิในฐานะความเห็นถูกอันเป็นการสร้างสันติสุข สัมมาทิฐิ หมายถึงความเข้าใจถูกเรื่องโลกและชีวิต ตามที่เราได้ยินกันมาเสมอๆ ซึ่งผู้วิจัยจะได้แยกแยะ วิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกเรื่องโลกเป็นอย่างไร เรื่องชีวิตเป็นอย่างไรเมื่อได้ทำความเข้าใจถูกแล้วจะสามารถสร้างความสุขในชีวิตได้อย่างไร เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของสัมมาทิฐิ เข้าถึงและหยั่งรากลึกลงในจิตใจ จนกลายเป็นความมั่นคงในนิสัย เป็นผลให้เกิดการคิดถูก พูดถูก ทำถูก ดังนั้นสังคมใดที่ผู้คนล้วนสมบูรณ์ด้วยสัมมาทิฐิ สังคมนั้นย่อมประสบสันติสุขยั่งยืนได้ตลอดไปแต่ในทางตรงกันข้ามถ้าคนในสังคมมีแต่ความเห็นผิดหรือมีฉันทิฐิอยู่ในใจจนเป็นนิสัย จะทำให้คนในสังคม คิดผิด ทำผิด พูดผิด ประกอบมีฉันทิฐิพาหุ สว่างหาความสุขผิดๆ ทำให้สังคมเกิดความปั่นป่วนเต็มไปด้วยปัญหามากมายที่กระทบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอีกมากมายอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น บทบาทของสัมมาทิฐิในฐานะความเห็นถูกอันเป็นการแก้ปัญหาในสังคม เป็นการสร้างความเข้าใจเรื่องโลกและชีวิต ซึ่งแยกแยะวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องโลกเป็นอย่างไร เรื่องชีวิตเป็นอย่างไร เมื่อได้ทำความเข้าใจถูกแล้ว จะสามารถสร้างความสุขในชีวิตอย่างไร เข้าถึงและหยั่งรากลึกลงในจิตใจ จนกลายเป็นความมั่นคงในนิสัย เป็นผลให้เกิดการคิดถูก พูดถูก ทำถูก สังคมใดที่ผู้คนล้วนสมบูรณ์ด้วยสัมมาทิฐิ สังคมนั้นย่อมประสบสันติสุขยั่งยืนได้ตลอดไปแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนในสังคมมีแต่ความเห็นผิด หรือ มิจฉาทิฐิ อยู่ในใจจนเป็นนิสัย จะทำให้คนในสังคม คิดผิด ทำผิด พูดผิด ประกอบมิจฉาอาชีพ แสวงหาความสุขผิดๆ ทำให้สังคมเกิดความปั่นป่วนเต็มไปด้วยปัญหามากมายที่กระทบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อีกมากมายอย่างต่อเนื่อง

5. สรุป

สัมมาทิฐิในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่สำคัญมากสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม โดยทั่วไปมีขอบเขตและความหมายครอบคลุมทั้งความเห็น แนวคิด ความเชื่อ ทฤษฎีทัศนคติตลอดถึงอุดมการณ์ ในเมื่อบุคคลใดมีทิฐิชนิดใดเป็นเจ้าครองจิตใจจนตกอยู่ในอำนาจของมันแล้ว ทิฐิชนิดนั้นก็เข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบการมองโลกและวิถีชีวิตในสังคมของบุคคลนั้น รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการตีค่าและให้ความสำคัญแก่สิ่งต่างๆ ซึ่งเรียกรวมกันว่า กระบวนการทางความคิดและสร้างสรรค์จิตใจ และความเห็นความเชื่อทางจิตใจ จะแสดงออกมาเป็นการกระทำกรรมทางสังคม

มีการแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สายตาของชาวโลก ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ อันส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์และสังคมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจของความเห็นในพระพุทธศาสนา ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องความเห็นเป็นอย่างมาก เพราะว่าความเห็น หรือทิฐินั้น เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่อาจนำวิถีชีวิตและสังคมมนุษย์ไปสู่ความเจริญ หรือความเสื่อมก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น อาจทำให้เกิดความทุกข์ยากลำบากโดยประการต่างๆ และอาจนำไปสู่ความดับทุกข์หรือนิพพานก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคนเรามีทิฐิความเห็นชนิดใดเป็นตัวนำ หากเริ่มต้นมีความเห็นความเชื่อที่ผิดกลายเป็นมิจฉาทิฐิ ก็จะทำให้กระบวนการการทำงานของจิตเกิดความผิดพลาดไปด้วย ส่งผลให้วิถีชีวิตดำเนินไปในทางที่ผิดก็ให้เกิดความทุกข์ หลักสัมมาทิฐิสามารถมีบทบาทในการพัฒนาพื้นฐานของชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสัมมาทิฐิ เพื่อสันติสุขของคนในสังคม จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสังคม

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

สัมมาทิฐิคือฐานความคิดด้านบวกเป็นกระบวนการทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยชี้แนะแสงสว่างให้แก่คนทั้งหลาย เป็นหลักความเห็นที่ถูกต้องเป็น ตัวกระตุ้นและส่งเสริมให้คนเรามองปัญหาเป็น เข้าใจปัญหาถูก และสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ได้ตามหลักของเหตุผลในอริยสัจ 4 โดยยึด ความถูกต้อง และความสุขของส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ยึดพวกพ้อง

หรือกิเลสเป็นที่ตั้ง การประยุกต์ใช้หลักของสัมมา
ทิฏฐินี้ก็จะสามารถสร้างประโยชน์มหาศาลแก่
มนุษย์ทุกคนตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับ สูงสุดของ
ชีวิตในทางกลับกัน ถ้าครอบครัวที่ดีหรือคนใน
สังคมที่ดีรู้จักใช้ทางสายกลางคือมัชฌิมาปฏิปทาที่
มีสัมมาทิฏฐิเป็นฐานในการขับเคลื่อนความคิดไปสู่
การกระทำที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ
ก็จะลดลงตามลำดับ และก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นแก่
คนทุกกลุ่มได้อย่างแท้จริง สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามใน

เบื้องต้นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัมมาทิฏฐิ
เพื่อลดความปัญหาความขัดแย้งก็คือ การรู้จัก
กล่าวคำขอโทษกัน รู้จักแบ่งปันการ กล่าวขอบคุณ
และรู้จักไหว้ขออภัยซึ่งกันและกัน สัมมาทิฏฐิเป็น
ฐานแห่งการคิดดีในเบื้องต้น เป็นแสงแห่งปัญญา
เพื่อส่องทางเดินให้คนเรา จากนั้นก็จะสะท้อนออก
มาสู่การพูดดีและทำดีของคนเราอย่างมั่นคงต่อไป
เปรียบเสมือนรากของต้นไม้ที่คอยพยุงให้ต้นไม้
การเจริญเติบโตอย่างมีความมั่นคง

References

- Bhuddhadasa Bhikkhu. (1975). *the Lord*. Bangkok : Printing House, Teachers Council, Ladprao.
- English Dictionary. (1999). *English-Thai*. Bangkok : Arun Printing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka Version of Mahachula
longkornrajavidyalaya*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Narasu, P. L. (1949). *The Essence of Buddhism*. Bombay : Thacker & Co., Ltd.
- Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto). (2004). *Buddhadhamma*. revised edition. Bangkok
: The Prasat Printing Co., Ltd.